

Maagsonde sondevoeding geven

Ouderinstructie
Het geven van sondevoeding via een
maagsonde

Maagsonde sondevoeding geven

Wat is Ouder- en Kind Educatie (OKE)?

Het programma Ouder- en Kind Educatie (OKE) heeft als doel ouders, jongeren en zorgprofessionals te ondersteunen in het (aan)leren van diverse verpleegtechnische handelingen. Het educatiemateriaal is ontwikkeld voor ouders/verzorgers én voor jongeren die zelfstandig een handeling willen kunnen uitvoeren. De inhoud is vastgesteld met medewerking van ouders en tieners, kinderverpleegkundigen, kinderartsen en medisch pedagogisch zorgverleners uit de academische kindercentra en (kinder)thuiszorgorganisaties.

Waarom deze ouderinstructie?

Je hebt samen met de arts en de verpleegkundige besloten om je kind zelf sondevoeding te geven via de maagsonde. Deze handeling gaan wij je leren. In deze ouderinstructie lees je informatie over alles wat er komt kijken bij het geven van sondevoeding via de maagsonde. We leggen de handeling stap voor stap aan je uit. Na het lezen van deze ouderinstructie weet je hoe je de handeling moet uitvoeren. Wanneer we in de tekst spreken over je kind, bedoelen we daarmee ook het kind dat je verzorgt.

De handeling

Een maagsonde is een dun buigzaam slangetje waarmee voeding en/of medicatie kan worden gegeven. Een maagsonde wordt via de neus ingebracht en het uiteinde ligt in de maag. Aan het andere uiteinde zit een dopje waarop een spuit of verlengslang kan worden aangesloten.

Je kind heeft een maagsonde gekregen om op een veilige en makkelijke manier voldoende voeding binnen te krijgen. Er zijn twee manieren om voeding te geven via een maagsonde; handmatig met een spuit of met hulp van een sondevoedingspomp.

Sondevoeding geven handmatig met een spuit

Er zijn twee manieren om sondevoeding via een spuit toe te dienen. Je kunt de sondevoeding inspuiten of hevelen. Bij inspuiten duw je de spuit leeg en bij hevelen laat je de voeding via de zwaartekracht inlopen.

Welke spullen heb ik nodig?

- Voorgeschreven hoeveelheid sondevoeding op kamertemperatuur
- Spuit van 10, 20 of 60 ml voor de sondevoeding
- 2x spuit van 2 tot 10 ml met lauw kraan water

Hoe voer ik de handeling uit?

Vorbereiding

- Leg het materiaal dat je nodig hebt klaar op een schone plek, binnen handbereik.
- Was je handen met water en zeep en droog deze goed af, of gebruik handen alcohol.
- Controleer de fles of zak met sondevoeding op beschadiging, houdbaarheidsdatum en temperatuur.
- Schud de fles of zak met sondevoeding heel licht heen en weer.
- Vul de spuit met voorgeschreven hoeveelheid sondevoeding als je de voeding gaat **inspuiten**. (Bij **hevelen** vul je de spuit niet vooraf).
- Controleer of de sonde goed zit; zit de sonde op de afgesproken diepte, zit de sonde goed vast met de pleister en kijk in de mond en keelholte of de sonde niet opgekruld is.
- Als hier afwijkingen in zijn of als je kind heeft gebraakt, controleer dan de positie van de sonde door middel van pH meting van het maagsap in combinatie met de beoordeling van de kleur van het maagsap. Hoe dat in zijn werk gaat lees je onder: Aandachtspunten (zie pagina 10)

Uitvoering

- Knik de maagsonde zodat er geen voeding of vocht uit de sonde loopt als je het afsluitdopje verwijdert.
- Open het dopje op het uiteinde van de maagsonde.
- Pak de spuit met 2 tot 10 ml water en draai deze op de maagsonde.
- Knik de maagsonde nu niet meer af.
- Spuit de maagsonde door met 2 tot 10 ml water.
- Knik de maagsonde.
- Draai de lege spuit van de maagsonde.

Vervolg bij **inspuiten**:

- Draai de spuit met sondevoeding op de slang van de maagsonde.
- Knik de maagsonde nu niet meer af.
- Geef voorzichtig de sondevoeding via de spuit door langzaam de stamper in te drukken.

Vervolg bij **hevelen**:

- Als je de voeding niet in wil spuiten, maar langzaam in wil laten lopen, haal dan de stamper van een lege spuit en sluit de spuit aan op de slang van de maagsonde.
- Houd de spuit hoger dan de maagsonde en vul de spuit met de hoeveelheid voeding.
- Houd de spuit vast en laat de voeding langzaam op de zwaartekracht inlopen. Soms moet het inlopen van de voeding op gang gebracht worden door kort de stamper in de spuit te duwen en er weer uit te halen.
- De snelheid van het inlopen van de voeding kan je beïnvloeden door de spuit hoger of lager te houden.

Vervolg als je de voeding hebt gegeven:

- Als de voeding is gegeven, knik je de maagsonde.
- Draai de lege spuit van de maagsonde.
- Pak de spuit met 2 tot 10 ml water en draai deze op de maagsonde.
- Spuit de maagsonde door met 2 tot 10 ml water.
- Knik de maagsonde.
- Draai de lege spuit van de maagsonde.
- Sluit het dopje op het uiteinde van de maagsonde.

Afronding

- Bespreek zo mogelijk met je kind hoe het gegaan is. Bekijk samen of het nodig is om de handeling voor een volgende keer aan te passen.
- Ruim de materialen op.
- Als de spuiten binnen 8 uur nogmaals gebruikt worden, reinig je de spuiten in een sopje met afwasmiddel en leg je de stamper en huls los van elkaar te drogen op een schone doek.
- Was je handen met water en zeep en droog deze goed af, of gebruik handentalcohol.

Het geven van sondevoeding met behulp van een sondevoedingspomp

Welke spullen heb ik nodig?

- Voorgeschreven hoeveelheid sondevoeding op kamertemperatuur
- Sondevoedingspomp
- Toedieningssysteem
- 2x spuit met 2 tot 10 ml lauw kraanwater

Hoe voer ik de handeling uit?

Vorbereiding

- Leg het materiaal dat je nodig hebt klaar op een schone plek, binnen handbereik.
- Was je handen met water en zeep en droog deze goed af, of gebruik handentalcohol.
- Controleer of de voedingspomp voldoende accu heeft of dat de stekker in het stopcontact zit.
- Controleer de fles of zak met sondevoeding op beschadiging, houdbaarheidsdatum en temperatuur.
- Schud de fles of zak met sondevoeding heel licht heen en weer.
- Open de verpakking van het toedieningssysteem.
- Sluit het toedieningssysteem aan op de fles of zak met sondevoeding.
- Als het een fles is, draai de draaidop van het toedieningssysteem op de fles.
- Als het een zak is, steek de dikke plastic naald door het afsluitfolie van de zak en draai deze goed vast.
- Zet de voedingspomp klaar volgens de gebruiksinstructie van de pomp.
- Plaats het toedieningssysteem in de pomp volgens de gebruiksinstructie van de pomp.
- Vul het toedieningssysteem met voeding volgens de gebruiksinstructie van de pomp.
- Stel op de pomp in hoeveel voeding er in moet lopen en op welke snelheid. Doe dit volgens de gebruiksinstructie van de pomp.

- Controleer of de sonde goed zit; zit de sonde op de afgesproken diepte, zit de sonde goed vast met de pleister en kijk in de mond en keelholte of de sonde niet opgekruld is.
- Als hier afwijkingen in zijn of als je kind heeft gebraakt, controleer dan de positie van de sonde door middel van pH meting van het maagsap in combinatie met de beoordeling van de kleur van het maagsap. Hoe dat in zijn werk gaat lees je onder: Aandachtspunten (zie pagina 10).

Uitvoering

- Knik de maagsonde zodat er geen voeding of vocht uit de sonde loopt als je het afsluitdopje verwijdert.
- Open het dopje op het uiteinde van de maagsonde.
- Pak de spuit met 2-10 ml water en draai deze op de maagsonde.
- Knik de maagsonde nu niet meer af.
- Spuit de maagsonde door met 2 tot 10 ml water.
- Knik de maagsonde.
- Draai de lege spuit van de maagsonde.
- Sluit het toedieningssysteem aan op de maagsonde.
- Knik de maagsonde nu niet meer af.
- Start de toediening van de voeding volgens de gebruiksinstructie van de pomp.
- Controleer of de voeding goed inloopt, of de voeding niet lekt langs de aansluiting en controleer de toedieningssnelheid op de pomp.
- Stop de toediening met de pomp nadat de voeding is ingelopen.
- Knik de maagsonde.
- Draai het toedieningssysteem van de maagsonde. Als het systeem binnen 8 uur nogmaals gebruikt wordt, spoel je het systeem door met water en sluit je het systeem af met een afsluitdopje. Wanneer het systeem niet meer gebruikt wordt binnen 8 uur, verwijder je het toedieningssysteem uit de pomp en gooi je dit weg.
- Pak de spuit met 2 tot 10 ml water en draai deze op de slang van de maagsonde.
- Knik de maagsonde nu niet meer af.
- Spuit de maagsonde door met 2 tot 10 ml water.
- Knik de maagsonde.
- Draai de lege spuit van de maagsonde.
- Sluit de het dopje op het uiteinde van de maagsonde.

Afronding

- Bespreek zo mogelijk met je kind hoe het gegaan is. Bekijk samen of het nodig is om de handeling voor een volgende keer aan te passen.
- Ruim de materialen op.
- Als de spuitten binnen 8 uur nogmaals gebruikt worden, reinig je de spuitten in een sopje met afwasmiddel en leg je de stamper en huls los van elkaar te drogen op een schone doek.
- Was je handen met water en zeep en droog deze goed af, of gebruik handentalcohol.

Aandachtspunten

Controleren van de sonde

Controleer de sonde altijd voordat je voeding gaat geven. Voor het toedienen van de voeding moet je goed kijken naar:

- Het markeringspunt; zit de sonde op de afgesproken diepte?
- De fixatie; zit de sonde goed vast met een pleister en glijdt de sonde er niet tussendoor?
- Kijk in de mond- keelholte of de sonde niet is opgekruld.

Als er afwijkingen zijn op de punten die hier genoemd zijn, of als je kind heeft gebraakt is het noodzakelijk om de positie van de maagsonde te controleren door middel van het meten van de pH van het maagsap in combinatie met het beoordelen van de kleur van het maagsap.

Ook bij verschijnselen zoals benauwdheid, blauw verkleuring van de huid, hoesten, pijn, ernstig ongemak, zweten en angst is het noodzakelijk om de pH te controleren. Controleer ook altijd de kleur van het maagsap. Lichamelijke verschijnselen zijn niet altijd duidelijk merkbaar, en sommige kinderen kunnen zelf geen klachten aangeven.

Wat is pH?

PH is een maat voor de zuurgraad van een waterige oplossing. Door de zuurgraad van het maagsap te meten weet je of de sonde zich in de maag bevindt of niet. Het gebruik van maagzuurremmers heeft geen invloed op de grenswaarde van 5.5. Het is beter om de pH waarde pas een uur na het toedienen van voeding en/of medicatie te bepalen.

Controleren van pH en kleur van het maagsap:

- Trek in een lege 10 ml spuit 2 tot 5 ml lucht op.
- Draai de spuit op de aansluiting van de maagsonde.
- Spuit de lucht in de maagsonde.
- Trek enkele druppels maagsap op.
- Draai de spuit van de maagsonde en druppel het maagsap op een pH strip.
- Is de pH kleiner of gelijk aan 5.5, dan ligt de sonde met zeer grote waarschijnlijkheid in de maag.
- De kleur van het maagsap is bij een goede ligging in de maag; (gebroken) wit, groen of bruin:

Opgetrokken vloeistof	Kenmerken
Maag	Helder of troebel, half verteerde voeding met 'krullend' aspect, kleurloos, wit (melkachtig) of gebroken wit, lichtbruin, grasgroen, bloederig of donkerbruin (bloed/maagsap)
Darm	Helder geel, donkergroen of kleurloos
Luchtwegen	Dik-vloeibaar, sputum bevattend, gebroken wit
Holte bij de longen (na perforatie)	Snotachtig lichtgeel, eventueel met bloed gemengd

Gebruik een pH strip met waarden tussen de 2.0 en 9.0 en met stapjes van 0.5 punten en lees voor het gebruik de gebruiksaanwijzing.

Als je geen maagsap op kan trekken:

- Schuif de maagsonde een klein stukje verder de neus in of trek de maagsonde juist een klein stukje terug.
- Zorg dat je kind op een (andere) zij gaat liggen.
- Wacht 15 tot 30 minuten.
- Probeer nogmaals maagsap op te trekken.

Als dit weer niet lukt of als de pH van het maagsap boven de 5.5 ligt, vraag je advies aan de behandelend arts. Deze kan besluiten om een limonadetest te doen (als je kind mag drinken), een röntgenfoto te laten maken of om een nieuwe sonde in te brengen. Als je je zorgen maakt over de samenstelling van het maagsap (bloedresten) neem dan eveneens contact op.

Hygiëne en houdbaarheid

- Als in de thuissituatie de handen worden gewassen met water en zeep dan moet hierbij gebruik worden gemaakt van zeep in een pompje en papieren handdoekjes (tissues, keukenrol). Op een stuk zeep en in stoffen handdoeken verzamelen ziektekiemen zich snel, en zijn hiermee een grote infectiebron.
- Gesloten zakken sondevoeding kunnen op kamertemperatuur bewaard worden.

- Bewaar een open verpakking sondevoeding altijd afgesloten in de koelkast, maximaal 24 uur.
- Sondevoeding in kant en klare zakken mag 24 uur aanhangen, zelf bereide voeding mag 6 uur aanhangen en moedermelk mag 3 uur aanhangen.
- Als je zelf sondevoeding moet maken met bepaalde toevoegingen, maak deze dan voor 1 dag klaar en bewaar de flessen in de koelkast.
- Als de sondevoeding in de koelkast wordt bewaard, moet de sondevoeding 15 tot 30 minuten buiten de koelkast staan om op kamertemperatuur te komen voordat je de voeding toedient.
- De voeding kan ook op temperatuur worden gebracht met behulp van de magnetron of in een pan met warm water. Zorg ervoor dat de voeding niet te heet wordt. Goed schudden voor gebruik.
- Let voor de toediening op de houdbaarheidsdatum. Maak eerst de oude voorraad op.
- Verwissel elke 24 uur het toedieningssysteem. Als de voeding 8 uur of langer heeft stil gestaan moet het toedieningssysteem en de fles of zak sondevoeding vervangen worden, bij kinderen met een verminderde weerstand wordt 6 uur aangehouden.
- Verwissel elke 24 uur de spuiten of als er meer dan 8 uur tussen gebruik zit.
- Spoel de sonde zowel voor als na de voeding door met 5 tot 10 ml water. Dit voorkomt verstopping van de maagsonde

Hoe vaak voer ik de handeling uit?

Dit is afhankelijk van de hoeveelheid sondevoeding die gegeven moet worden. Voeding kan in porties gegeven worden, verdeeld over de dag. Er kan ook voor gekozen worden om de hele dag door voeding te geven via de pomp op een lage snelheid, dit heet voeding continu geven. Je beslist samen met de arts, verpleegkundige en diëtiste wat het beste is voor je kind.

Op welk moment van de dag moet ik de handeling uitvoeren?

Dat is afhankelijk van de tijden waarop je kind sondevoeding moet hebben.

Wat kan er mis gaan, waaraan kan ik dit zien en wat moet ik dan doen?

De sonde is verschoven

Soms komt het voor dat de sonde een stukje naar buiten is gekomen. Als dit niet meer dan enkele centimeters is schuif je de sonde weer voorzichtig naar binnen. Je controleert daarna de positie van de maagsonde door middel van een pH meting en de kleur van het maagsap.

Irritatie door de sonde

Irritatie (rood, pijn en zwelling) van het neusgat kan ontstaan doordat de sonde te lang op één plek drukt. Soms kan het helpen om de sonde op de andere wang vast te plakken. De sonde kan ook in een ander neusgat ingebracht worden. Soms is de wang geïrriteerd door het vastplakken van de pleister. Dan kan het helpen om de sonde op een nog niet gebruikt stukje huid vast te plakken.

De sonde is uitgespuugd

Als je kind de sonde heeft uitgespuugd, komt de sonde soms via de mond naar buiten. Je kunt de sonde er rustig via de neus uit halen. De sonde moet opnieuw ingebracht worden.

Misselijkheid of diarree

Zet bij misselijkheid en/of spugen de sondevoedingspomp uit of stop met het handmatig geven van sondevoeding en wacht tot de misselijkheid over is. Probeer de voeding op een later tijdstip toch te geven. Blijft je kind de voeding uitspugen neem dan contact op met de huisarts of dienstdoende arts. In het geval van diarree kun je ook contact opnemen met de huisarts of dienstdoende arts.

Voordat je de voeding op een later tijdstip probeert te geven, controleer je de positie van de maagsonde door middel van een pH meting en de beoordeling van de kleur van het maagsap.

Verstopping van de sonde

- Om verstopping te voorkomen spoel je de sonde zowel voor als na de voeding door met 2 tot 10 ml water. De hoeveelheid water is afhankelijk van de leeftijd van je kind en de hoeveelheid vocht die je kind mag hebben. De verpleegkundige zal je hierover advies geven.

- Als de sonde niet gebruikt wordt spuit je de sonde éénmaal daags door met 5 ml water.
- Als de sonde toch verstopt raakt, probeert je de sonde door te spoelen met lauw water. Probeer dit met een 5 ml spuit zodat je meer kracht kan zetten. Lukt dit niet, dan moet er een nieuwe sonde ingebracht worden.

Technische problemen

Met technische problemen worden problemen bedoeld met de voedingspomp, het toedieningssysteem of de hulpmiddelen. Bij problemen neem je contact op met de firma die deze benodigdheden heeft geleverd. Vraag bij levering dus altijd naar een telefoonnummer dat je kan bellen bij problemen.

Hoe kan ik mijn kind helpen zich prettig te voelen tijdens de handeling?

Stem je tempo af

Als je te snel handelt kan dit onrust en stress veroorzaken, als het te langzaam gaat duurt de handeling onnodig lang. Kijk goed naar je kind en waar je kind behoefte aan heeft. Je kan eventueel een pauze nemen.

Tips voor afleiding of ontspanning

Het is belangrijk om af te stemmen op de behoeften van je kind. Sommige kinderen hebben controle nodig. In dat geval kunnen de volgende tips helpen:

- Laat je kind het tempo aangeven van het inspuiten van de sondevoeding.
- Laat je kind meehelpen waar mogelijk.

Voor sommige kinderen werkt afleiding goed. Dan kunnen de volgende tips helpen.

- Zoek lichamelijk contact, bijv. door de hand vast te houden, met een vinger op de huid te tekenen, te kriebelen of op de huid te blazen.
- Doe een ademhalingsoefening: haal diep adem door de neus, tel tot drie en blaas dan de adem weer uit door de mond.
- Bekijk samen een pop-up boek of prentenboek.
- Zorg voor afleiding door samen een liedje te zingen, te tellen, het alfabet op te zeggen, muziek te luisteren of een fantasieverhaal te maken.
- Laat je kind een spelletje doen op de telefoon of tablet.

Hoe blijft mijn kind vertrouwen hebben in mij als ouder?

Benoemen

Vertel aan je kind wat er gaat gebeuren en wat je gaat doen. Dit geeft veiligheid en vergroot de voorspelbaarheid. Praten op een lage toon kan een kind gerust stellen en troost bieden.

Oogcontact en vriendelijke gezichtsuitdrukking

Probeer zoveel mogelijk een vriendelijke gezichtsuitdrukking te laten zien. Je kind heeft dit tijdens een moeilijk en spannend moment extra nodig.

Wie mag de handeling uitvoeren?

Volgens de wet is het geven van sondevoeding via een maagsonde een risicovolle handeling die alleen uitgevoerd mag worden door iemand die hierin getraind is. Daarom krijg je hierover informatie via deze ouderinstructie en oefen je de handeling met de verpleegkundige. Je mag sondevoeding gaan geven via de maagsonde als je je zeker genoeg voelt om dit te doen en de verpleegkundige je deskundig genoeg vindt. Het getekende certificaat is hiervoor het bewijs.

Praktische tips voor thuis

Naar opvang/school

Je kind kan naar de opvang of naar school. Het is per kind verschillend hoe dit geregeld moet worden en wie de voeding toe kan dienen.

Hoe plan ik de handeling in ritme van dag en week van het gezin?

Dit is afhankelijk van hoe vaak er sondevoeding gegeven moet worden. Zorg ervoor dat je de tijd kan nemen om de voeding rustig toe te dienen.

De handeling uitvoeren op meerdere locaties

Het is mogelijk om de handeling op meerdere locaties uit te voeren. Zorg er dan voor dat je alle spullen die nodig zijn mee neemt of al op die plek hebt staan. Vul bijvoorbeeld een tas waarin altijd voldoende materiaal zit om op andere locaties de sondevoeding te geven.

Welke ruimte in het huis is geschikt om de handeling uit te voeren?

Het geven van sondevoeding kan eigenlijk overal. Je hebt geen specifieke ruimte nodig in huis om de voeding toe te dienen.

Waar in het huis bewaar ik veilig de spullen?

Gebruik een vaste plek voor het bewaren van het materiaal en zorg ervoor dat kinderen hier niet bij kunnen komen.

Wanneer de sonde niet gebruikt wordt

Rol het uiteinde van de sonde op en plak deze vast op de rug, of tussen de kleding van je kind. Zo verklein je de kans dat de sonde ergens achter blijft steken of dat je kind of een ander kind er aan trekt. Zorg wel dat je kind het hoofd beide kanten op kan bewegen zonder aan de sonde te trekken. Er zijn speciale sonde-zakjes ontworpen die achter op de rug van je kind vastgemaakt kunnen worden.

Iets vergeten, wat moet ik dan doen?

Als je vergeten bent voeding te geven kan je kijken of het nog mogelijk is om dit alsnog te geven. Let er wel op dat je kind niet misselijk wordt en gaat spugen. Als het niet lukt om de hoeveelheid voeding in te halen is dat voor een keer niet erg. Het moet niet regelmatig gebeuren, want je kind heeft de voeding nodig.

Wie kan ik bellen als ik een vraag heb of ergens over twijfel?

Neem bij twijfels of vragen over de handeling altijd contact op met de arts of (kinderstoma) verpleegkundige. Maak bij ontslag uit het ziekenhuis of op de polikliniek afspraken met wie en hoe je contact op kan nemen.